

Kazimierz Bartoszyński

1903-1955

Absolwent Wydziału Nawigacyjnego z 1923 r., oficer Marynarki Wojennej II Rzeczypospolitej, pionier gospodarki morskiej Pomorza Zachodniego, zamęczony w stalinowskim więzieniu.

Urodził się 12.01.1903 r. w Sewastopolu (rosyjskim porcie czarnomorskim, obecnie –Ukraina), w polskiej rodzinie urzędnika celnego. Po śmierci ojca matka z trzema synami przeniosła się do Odessy, gdzie zarabiała na utrzymanie rodziny wydawaniem obiadów i prowadzeniem stacji. Kazimierz uczęszczał do Szkoły Realnej św. Pawła, w której założył z kolegami nielegalną harcerską drużynę im. Władysława IV. W 1919 r. przerwał naukę, by wstąpić na ochotnika do 4. Dywizji gen. Żeligowskiego, która wkroczyła do Odessy. Razem z 13. Pułkiem Piechoty odbył kampanię w Małopolsce Wschodniej, a po likwidacji frontu Ukraińskiego skierowany został do Warszawy¹.

W 1920 r. zdał egzamin do tworzącej się Szkoły Morskiej w Tczewie. W czasie rejsu „Lwowem” do Brazylii w 1923 r. ten świetny i zdolny uczeń – świeżo po maturze i z prawem ubiegania się o dyplom oficerski – dopuścił się samowolnego zejścia ze statku

w Malmoe, za co został natychmiast odesłany do kraju i relegowany ze szkoły.

Został referentem w Urzędzie Emigracyjnym w Wejherowie. Ciągnęło go na morze i już miał zostać załogantem statku francuskiego „Pologne”, gdy dostał pobór do wojska. Jako starszy marynarz pływał na ORP „Warta”. Rok później wstąpił do Szkoły Podchorążych Marynarki Wojennej w Toruniu, a po jej ukończeniu w 1928 r. rozpoczął służbę na OORP: „Mewa”, „Podhalanin”, „Jaskółka” i „Komendant Piłsudski” oraz żaglowcu MW „Iskra”. W 1930 r. przeniósł się do Flotylli Rzecznej w Pińsku, gdzie pełnił różne funkcje dowódcze, a dwa lata później został przeniesiony do Kierownictwa Marynarki Wojennej w Warszawie. W latach 1934-1939 był wykładowcą w Szkole Podchorążych Marynarki Wojennej w Toruniu, gdzie w 1936 r. awansowano go do stopnia kapitana Marynarki Wojennej. W 1938 r. został szefem Służby Nawigacyjnej Komendy Portu Wojennego w Gdyni.

W czasie kampanii wrześniowej służył, aż do kapitulacji, w Dowództwie Floty, biorąc udział m.in. w pracach sztabu obrony Helu. Po kapitulacji czas okupacji spędził w hitlerowskich obozach jenieckich dla polskich żołnierzy w Nienburgu nad Wezerą, Spittal nad Drawą (Austria) i, do wyzwolenia obozu, w oflagu II C Woldenberg (Dobiegniew, woj. lubuskie).

Po zakończeniu wojny został skierowany przez Główny Urząd Morski w Gdańsku do Szczecina, gdzie wraz z komandorem Janem Łuszczkiewiczem tworzył pierwszą w tym mieście instytucję morską – delegaturę gdańskiego urzędu. Od maja 1946 r. do końca 1947 r. był dyrektorem szczecińskiego oddziału Delegatury Rządu do Spraw Wybrzeża (którą kierował twórca portu w Gdyni oraz COP-u Eugeniusz Kwiatkowski), a więc najważniejszej instytucji morskiej Pomorza Zachodniego, obejmującej swymi zadaniami całokształt spraw

Fot. zbioru Ryszarda Techmana

¹ Ryszard Techman, *Kapitan marynarki Kazimierz Bartoszyński (1903-1955)*, „Przegląd Morski” 1991, nr 10, s. 75.

portu w Szczecinie, pozostałych portów wybrzeża i żeglugi odrzańskiej. Po likwidacji Delegatury i jej szczecińskiego oddziału pracował w Urzędzie Pełnomocnika do Zagospodarowania Portu Szczecin i w firmie armatorskiej Polska Żegluga Przybrzeżna „Gryf”, a po jej upaństwowieniu stanął na czele nowo powstałego przedsiębiorstwa – Żegluga Przybrzeżnej w Szczecinie. Popularyzował ideę morskiego Szczecina w pracach o charakterze naukowym i artykułach prasowych, propagował żeglarstwo wśród młodzieży (działał w Lidze Morskiej i szczecińskim oddziale Yacht Klubu, był wiceprezesem Polskiego Związku Żeglarskiego w Szczecinie).

Aresztowany 21.11.1949 r. przez Urząd Bezpieczeństwa, był torturowany w śledztwie, następnie oskarżony o szpiegostwo na rzecz Francji i Wielkiej Brytanii. W sfiogowanym procesie przed Rejonowym Sądem Wojskowym w Szczecinie skazany został na karę śmierci. „Proces miał charakter tajny, a jego przebieg był klasycznym przykładem wypaczeń procedury sądowej ówczesnego okresu”². Wyrok ten Wojskowy Sąd Rejono-

wy w Warszawie, po ponownym rozpatrzeniu sprawy, zamienił na 15 lat pozbawienia wolności. Osadzony w więzieniu w podpoznańskich Wronkach, zmarł tam mając 52 lata, 7 sierpnia 1955 r. Rok później został zrehabilitowany. Spoczywa na warszawskich Powązkach.

Odnaczony został Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918-1921, Medalem 10-lecia Odzyskania Niepodległości i, dwukrotnie, Srebrnym Krzyżem Zasługi (1938, 1946).

Kpt. Kazimierz Bartoszyński jest jedną z najtragiczniejszych postaci w powojennej historii Szczecina. „W wyniku braku praworządności i poszanowania podstawowych praw jednostki w okresie stalinowskim – napisał historyk dr Ryszard Techman – złamano człowieka prawego i uczciwego, oddanego całkowicie kształtowaniu życia gospodarczego nadodrzańskiego miasta”³.

W Gdyni Redłowie na Cmentarzu Żołnierzy Polskich jego nazwisko wyrzeźbione jest na odsłoniętym 30 czerwca 1991 r. POMNIKU MARYNARZOM MARYNARKI WOJENNEJ, ROZSTRZELANYM LUB ZMARŁYM W WIĘZIENIACH W LATACH 1946-1956.

Źródła: *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, tom I, pod red. Jana Kazimierza Sawickiego, Gdynia 2000; Encyklopedia Szczecina – suplement t. 2, Szczecin ? hasło oprac. Przez Ryszarda Techmana; „Przełęcz Morski” 1991, nr 10; http://cmentarze.szczecin.pl/chapter_50362.asp?soid=65EB24C4CB-DF4109BA40873F98F09C4C.

2 Op. cit., s. 80.
3 Op. cit..